

KẾT NỐI VỚI CHƯƠNG TRÌNH

HỌC SINH HỌC VỀ:

Thực hành xác định phương hướng ngoài thực tế dựa vào la bàn hoặc quan sát hiện tượng tự nhiên.

HỌC SINH HỌC ĐỀ:

1. Phát triển năng lực địa lý

- Nhận thức thế giới theo quan điểm không gian: sử dụng được la bàn để xác định phương hướng ngoài thực tế.
- Tổ chức học tập ở thực địa: xây dựng được kế hoạch học tập thực địa; sử dụng được những kỹ năng cần thiết để thu thập tài liệu ngoài thực địa: quan sát, ghi chép, trình bày được những thông tin thu thập được từ thực địa.

2. Phát triển năng lực chung: Năng lực hợp tác.

KHỞI ĐỘNG BÀI HỌC

Ở bài thực hành này, GV có thể chọn một trong hai nội dung để hướng dẫn HS thực hành. Tuỳ theo hoàn cảnh cụ thể, có thể tiến hành tiết dạy trong không gian khác nhau: nếu chọn nội dung thực hành sử dụng la bàn, GV có thể tổ chức hoạt động học tập ngay tại lớp học, trong phạm vi trường học; nếu chọn nội dung quan sát hiện tượng tự nhiên (Mặt Trời mọc và lặn) thì có thể kết hợp trong buổi tham quan học tập ngoài thực tế cùng với các hoạt động khám phá khác.

Khởi động: Cho HS trình bày một số hiểu biết của bản thân về cách con người xác định phương hướng ngoài thực tế. Sau đó, giới thiệu cho HS cách xác định phương hướng dựa vào la bàn hoặc quan sát hiện tượng tự nhiên (Mặt Trời mọc và lặn).

Bài 8 THỰC HÀNH XÁC ĐỊNH PHƯƠNG HƯỚNG NGOÀI THỰC TẾ

(2 tiết)

Học xong bài này, em sẽ

Xác định được phương hướng ngoài thực tế dựa vào dùng la bàn hoặc quan sát hiện tượng tự nhiên.

I. XÁC ĐỊNH PHƯƠNG HƯỚNG DỰA VÀO VIỆC DÙNG LA BÀN

1. Hướng dẫn

Chuẩn bị:

- La bàn hoặc điện thoại thông minh có ứng dụng la bàn.
- Tìm hiểu về la bàn (la bàn là gì, ứng dụng trong thực tế, cách sử dụng...).

2. Các bước tiến hành

- Trình bày cách sử dụng la bàn.
- Thực hiện nhiệm vụ sau:

Đưa vào hình S.1, S.2, em hãy cho biết các hướng chính trong la bàn.

Sử dụng la bàn để xác định:

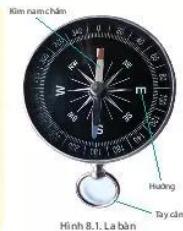
- Hướng cửa phòng học (theo hướng nhìn thẳng từ phía trong phòng ra ngoài qua cửa ra vào).
- Hướng ngồi của học sinh (theo hướng nhìn của học sinh từ chỗ ngồi về phía bảng).
- Ghi kết quả và bảo cáo.

Em có biết?

La bàn là phương tiện dùng để xác định phương hướng trong không gian. Một chiếc la bàn thông thường gồm các bộ phận chính như kim nam châm chỉ hướng, vòng chia độ, tay cầm... Kim nam châm có một đầu được sơn đỏ để chỉ hướng bắc (N), đầu còn lại được sơn trắng hoặc xanh để chỉ hướng nam (S). Các hướng còn lại gồm: đông (E), tây (W), đông bắc (NE), tây bắc (NW), đông nam (SE), tây nam (SW).

Để xác định chính xác phương hướng, chúng ta cần dùng thẳng, đặt la bàn cẩn thận, sau đó xoay la bàn sao cho kim nam châm có đầu sơn đỏ chỉ về hướng chính bắc (0 độ). Từ đó, tiến hành xác định các hướng cần tìm bằng cách từ xoay người và la bàn.

Hình 8.1. La bàn

135

HƯỚNG DẪN HOẠT ĐỘNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC PHẦN I

Hoạt động khám phá 1: Hướng dẫn HS sử dụng la bàn để xác định phương hướng

Bước 1. Hướng dẫn HS cách sử dụng la bàn

Để hướng dẫn HS thực hành nội dung này, GV có thể thực hiện theo hai cách:

- Cách 1: Yêu cầu HS tìm hiểu trước về la bàn và cách sử dụng la bàn. Sau đó chọn HS trình bày trước lớp nội dung đã tìm hiểu.
- Cách 2: Hướng dẫn HS cách sử dụng la bàn trong tiết học ngay tại lớp.

HƯỚNG DẪN HOẠT ĐỘNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC PHẦN I (tt)

Bước 2. Đưa ra các lưu ý cách xác định phương hướng trong thực tế: hướng của phòng học, hướng ngồi của HS là xác định theo hướng nhìn. Cụ thể: hướng của phòng học là theo hướng nhìn thẳng từ phía trong phòng ra ngoài, qua cửa ra vào; hướng ngồi của HS là theo hướng nhìn thẳng của HS từ chỗ ngồi về phía bảng.

Bước 3. Chia lớp thành các cặp hoặc từng nhóm nhỏ để tiến hành xác định phương hướng bằng la bàn.

Bước 4. HS báo cáo kết quả thực hiện.

Đánh giá: Yêu cầu HS đối chiếu kết quả và đánh giá lẫn nhau.

Em có biết?

Việc sử dụng la bàn trên điện thoại thông minh đơn giản và tiện dụng hơn so với la bàn thông thường. Màn hình la bàn trên điện thoại sẽ hiển thị bản hướng chính là đông, tây, nam, bắc. Để xác định hướng cần tìm, ta mở ứng dụng la bàn, đặt điện thoại theo chiều đầu điện thoại quay về phía mà mình muốn biết phương hướng, sau đó giữ yên thiết bị. Kết quả trên màn hình sẽ hiển thị cho biết đó là hướng nào.

Hình 8.2. La bàn trên điện thoại thông minh

II. XÁC ĐỊNH PHƯƠNG HƯỚNG DỰA VÀO QUAN SÁT HIỆN TƯỢNG TỰ NHIÊN

1. Hướng dẫn

Chuẩn bị:

- Tìm hiểu một số cách xác định phương hướng dựa vào quan sát hiện tượng tự nhiên trong thực tiễn.
- Tìm cách xác định phương hướng dựa vào quan sát hiện tượng Mặt Trời mọc và lặn.

Đọc câu chuyện dưới đây và trả lời các câu hỏi sau:

- Người em đã xác định hướng tây bằng cách dựa vào đâu?
- Sau khi xác định được hướng tây, người em đã làm cách nào để xác định các hướng còn lại?
- Hãy nêu quy tắc xác định phương hướng ngoài thực tế.

136

HƯỚNG DẪN HOẠT ĐỘNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC PHẦN II

Hoạt động khám phá 2: Xác định phương hướng dựa vào quan sát hiện tượng tự nhiên

Bước 1. Yêu cầu HS nêu ra một số cách xác định phương hướng khác nhau trong thực tế.

Bước 2. Yêu cầu HS đọc "Câu chuyện đi đường" trong mục Em có biết.

Bước 3. HS trả lời các câu hỏi trong SGK.

Bước 4. Vận dụng kiến thức vừa học để xác định hướng của cổng trường.

Đánh giá: Yêu cầu HS đối chiếu kết quả và đánh giá lẫn nhau.

Em có biết?

Câu chuyện đi đường

Có hai anh em lạc trong rừng, bị mất phương hướng trong lúc trời đã xế chiều. Trước đó, trời còn nắng nhưng bây giờ thì không còn thấy Mặt Trời ở hướng nào nữa. Hai anh em đã đổi thoại như sau:

- Anh: Làm thế nào đây giờ?
- Em: Hướng tối đài phải là hướng bắc. Phải tìm chora hướng bắc.
- Anh: Tìm như thế nào?
- Em: Khó quá. Lúc này còn có Mặt Trời, bây giờ thì chẳng còn biết Mặt Trời ở hướng nào nữa, chúng ta lại không có la bàn.
- Anh: Nhưng hé quả Mặt Trời để lại thì chắc vẫn còn.
- Em: À, em nghĩ ra rồi. Sứa rồng là hé quả để lại để nhận ra nhất. Đúng rồi, ta sờ vào các vách lùi này nhận ra rằng Mặt Trời xem phò nào ám hơn thì hẳn phò đó là hướng tây.
- Anh: Em thông minh lắm, thử làm xem sao.
- Em: Em đã sờ vào các thán cây, các phiến đá thì thấy phò ám hơn đều cùng hướng này. Vậy hướng này là hướng bắc.
- Anh: Thế đâu là hướng bắc?
- Em: Trước mắt là hướng tây thì bên phải là hướng bắc. Anh em ta sẽ đi hướng này.

(Theo GS. Nguyễn Cảnh Toàn, Quá trình dạy tư liệu)

2. Các bước tiến hành

- Trình bày cách xác định phương hướng ngoài thực tế bằng cách dựa vào quan sát hiện tượng Mặt Trời mọc hoặc Mặt Trời lặn.
- Thực hiện nhiệm vụ sau:

Dựa vào phía Mặt Trời mọc (hoặc lặn) để xác định:

- Hướng cửa cổng trường.
- Ghé kẽ quả và báo cáo.